

a dolga, akinek, hogy eredményesen járhasson, a török kifejezéseit is el kellett lesnie s szépen, virágos képekben, bő szóval kellett beszélnie, amint ezt keleten szokták. Törökül csak kevesen tudtak s tolmács útján érintkeztek. Eleinte a fejedelem követei mellett a három nemzet is küldött külön-külön követet, aminek az volt a célja, hogy megmutassák, hogy a szóban forgó ügy nemcsak a fejedelemé, hanem országos ügy. Ugy a fejedelem, mint az ország követeit közmegegyezéssel küldötték. Minden évben adóvivő követség ment, de volt rendkívüli követség is. — Az adókkal és ajándékokkal Brassóban és Szébenben szerezték fel a követeket; az ajándékok között az erdélyi ötvösmesterség remekeitől a lóig és sólyom madárig sok minden volt, melynek elszállítására egész karaván kellett. Három uton mehettek: vagy Bukaresten, a Kis Balkánon át, vagy Nikápolyon, a Nagy Balkánon át, vagy Belgrádon és Szófián keresztül. Ez utóbbit azonban csak ritkán használták. Nem mehettek egyenesen Konstantinápolyba, hanem onnan 4 kilométerre Kucsukceskmedzsén kellett várakozniok, ahova csauszok mentek elébük.

Konstantinápoly volt a külügyi élet középpontja, ahol az erdélyi állandó követ (kapitihá) az „erdélyi házban“ lakott. A beérkező követ vagy nála szállt meg, vagy más szálláson, melynek előkészítéséről ő gondoskodott. Itt várta be azt az időt, mikor a fővezér elé mehetett, aki a birodalom külügyeit intézte. Az ünnepélyes felkísérésre csauszok jöttek érte. Ilyenkor magával vitte a nyomós érveket, a hozott ajándékokat. Ekkor adta át a fejedelem magyar nyelvű levelét is, melyet a tolmács fordított törökre. A követség eredményének sorsa a fővezérnél dőlt el. Sokszor ő adott tanácsot a szultán előtti magatartást illetőleg is. Ugy ez a kihallgatás, mint a szultáni keleti ceremóniák között folyt le. A kettő közt azonban, már a méltóság miatt is nagy különbség volt. A szultáni kihallgatásra már sokkal nagyobb kísérettel vonult fel a követ, egész csapat török volt a kíséretében. Erdélynek, mint kis országnak egyik fő célja volt, hogy kitűnjön a törökök által való megbecsülése.

A követ megjelenése alatt csak a szultán ült, még a főméltóságok is állottak. A követ utasítása szerint átadta a fejedelem levelét, felmutatta az ajándékokat. A levél lefordításáig választ nem kapott s mivel ez hosszabb időt vett igénybe, ezalatt újabb kihallgatáson jelent meg a fővezérnél. Ha aztán ügye befejeződött, kérni kellett elbocsátását, amely jó ideig búcsú kihallgatáson történt meg. Ha útlevelét megkapta, visszatért Erdélybe. Ha a szultán hadat viselt s valahol a táborban volt, a követet is hozzávezették. A portai tárgyalások eredménytelenségének nem a követ járatlansága volt az oka, hanem az a hangulat, mely a portán külső behatások alatt a fejedelemség irányában keletkezett. — A portai tárgyalások lefolyásának történetét foglalja össze Biró a tárgyalások c. részben s ezzel végig vezet az egész fejedelemség diplomáciai történetén.

A beküldött követek mellett volt a fejedelemségnek minden évben kirendelt állandó követe is, akit oratornak, kapitihának hívtak. Talán ennek volt a legnehezebb dolga, mert állandóan figyelemmel kellett kísérni a portának minden praktikáját. Rendes utasításokkal jött Konstantinápolyba, ahol az egy évvel azelőtt érkezett elődjét váltotta le. Ő volt az összekötő kapocs Erdély és az egész európai diplomácia között. Hogy milyen lehetett az élete, mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy „rabnak tartották magukat, akik részére a hazajövet kiszabadulás.“ Mellette teljesített szolgálatot a török diák, a porta és a futár, akik a felmerülő utasításokat közvetítették. Ezeknek a munkája is fáradságos és felelősségteljes volt. Valamennyien az „erdélyi ház“-ban laktak,

amely virágzó korában is négy szobából állott. Akkor kis helyről is jól igazgatták Erdély valóban bonyolult külügyeit.

Vázlatosan összefoglalva ezeket találjuk meg Biró nagy gonddal felépített munkájában, melynek érdekességét csak növeli az a zamatos nyelv, mely annak a kornak volt sajátja s melyből elég bőven kapunk az egész munkán keresztül.

Záradéku a követek névsorát közli 1543-tól 1688-ig.

Mindenkinek figyelmébe ajánljuk, aki a sivár jelenben a szebb múlt emlékein merengve bizni akar a boldogabb jövőben.

— b. j. —

MI ELINDULTUNK...

*Mi elindultunk, s minket semmi sem,
Sem könny, sem vágy, sem szerelem,
Vissza nem hív soha.*

*És ne higgyen nekünk senki sem
Akinek dalunk szerelmet fogad
Ma örök vágyról dalol a szívünk
S ha hívnak minden vágyat megtagad.*

*Mert egy könnyes asszonyt szeretünk:
A Hazánk.*

PUSKÁS ISTVÁN.

A kontár.

(Novella.)

Az ifju mester ott állt a céhgyűlés színe előtt. Arca nyugodt, figyelmes volt, tartása büszke.

Fodor István céhmester adta elő a vádat.

— Panaszolják mester uram, hogy a munkában válogatsz, a terminust nem tartod meg. Tudod, hogy mindezt tiltják a céhszabályok...

— Gyarlóságom belátom s megkövetem érte öreg mester uraimat — mondotta az ifju, könnyedén meghajolva.

— Van ezeknél nagyobb vád is. A kolozsvári ötvös-céh mindig tüköre, példája volt a többieknek s te nyíltan mered becsmérelni...

— Bizony, egy s más dologban ránk fér az ujtás. A gyűlésen hangos moraj szaladt végig. A mesterek összenéztek, majd haragos pillantásokat lobbantottak az ifju felé. A céhmester hangjában erős indulat remegett, amint a vádat tovább fűzte.

— Ujtás... ez a főbűnöd. Szokott műformáinkat kiforgatod mivoltukból s magad találmányaival cseréled föl. Uj színeket hajszolsz, arany, ezüst öntésénél, drágakövek alkalmazásánál megszabott mértékeinket nem tartod meg. Mi visz rá ilyen vakmerőségre?

— Lelkem tanácsa, jó uram.

— Szóval gonosz önfejűség. Formát változtatni, mértéket megszabni a céh joga...

— Sajnálom, jó uram. Mi szép színben s formában? — lelkem sugalja meg... A céhmester kérdő tekintettel fordult a gyűlés felé.

— Azt hiszem elég nyilvánvaló az ifju lázadása. Mi légyen büntetése?

— Ki kell tagadni a céhből. Legyen kontár, ha így gondolkozik! Ki vele a céhből!...

— Megértted? — fordult a céhmester az ifju

felé. — Kitagadunk, kontárságra vetünk, ha fogadást nem tesz, hogy a céh szabályokat pontosan megtartod . . .

— Csupán lelkem szavának engedek! — ütötte föl fejét dacosan az ifju.

— Hát akkor halljad sorsodat! Mától fogva nem vagy céhünk tagja s más városok céheit is tudósítjuk, hogy mint kontárt megvessenek. Eltávozhatsz . . .

Az ifju mester gögös pillantást vetett a gyülekezetre s az ajtó felé lépdelt. Az ajtóból hátrafordult s vakmerő, gunyos hangon ennyit mondott:

— Még csak egy szót, nagy uraim. Cigánykovácsok vagytok, nem ötvösök . . .

II.

A Fodor István műhelye a főpiacra nyílt, a nagytemplom sekrestyéje felé. Az ablak világánál ketten dolgoztak, a céhmester s fia, Mihály mester. A bolthajtásos szoba közepén fiókos nagy szekrényben zár alatt álltak a drága kész művek.

Mihály mester sűrűn pillantgatott ki az ablakon. A felesége hazajövetelét leste. Klára asszony régen elment a piacra, nem szokott ilyen sokáig odamaradni. Egyszer élénken ütötte föl a fejét.

— Né, né Végh András! — szólt apjához. — Megsoványodott a fickó, mint eb a száraz csonton.

— Bizony fiam, a kontár-kenyér nem kövér kenyér . . .

— Nem is hiszem, hogy sokáig kibírja. Egy napon csak beállít s megkéri kegyelmedet . . .

— Engem? ugyan mire kérne?

— Hogy a céhbe visszazerezze.

— No iszen jó helyre jönne! Én dobattam ki, most meg aztán fölszedem a sárból és visszavezetem. Soha, mig rajtam áll! Semmi szükségünk ilyen rendbontó, izgágára. Künn tágas!

Mihály mester nem firtatta tovább a dolgot, pedig szívesen segített volna a Végh Andris sorsán. Ismerte apját: az ő szava az utolsó szeg . . .

Megint a felesége jövetelét vigyázta. Miért kékik? Végre a műhellyel átellenben föltűnt a Klára asszony természetes alakja. Csakugyan érhetne valami, mert frissen aprított hazafelé s az arca izgalomtól piroslott. Nagy sebbel-lobbal nyitott be az ajtón.

— Mi lelt asszony? — állt föl Mihály ijedten.

— Nagy ujság van, halljátok-e! Nevezetes ujság. Hogy én kívül találkoztam . . . — mondotta Klára asszony, szapora lélekzettel. S már tovább is perdült, be a lakószoba felé. Nemsokára egy ékes, rózsás tekintetű, nyulánk szőke hajadonnal tért vissza. A Mihály mester hugával, Örzsikével.

— Mi jó hirt tud ángyomasszony? — kérdezte a leány.

— Idejertek, körém! — dobolta össze őket Klára asszony. — Fejedelem urunk az este a városra érkezett . . .

— Hát ez csakugyan nevezetes. Remélem nálunk is fog vásárolni Ónagysága! — kapott rajta Mihály.

— Eh nem a fejedelem a nevezetes, hanem az, hogy Rődy Györke is ott van a kíséret között. Rődy Györke, az unoka öcsém . . .

— Mit keres az öcséd az uradnál? — kérdezte Mihály mester.

— Hm, még kérdezed? Nemes, tanult fiu, ott van hivatala a kancellárián, a fejedelem mellett. Milyen helyes, tisztességtudó, szép fiu! Messziről megismert a szentem, hozzám jött s képzeljétek, miről esett szó . . .

— Képzeljük, képzeljük! — dohogott Mihály. — Bizonyosan pénzt kért kölcsön . . .

Klára asszonynak pulykataraj lett az arca, csipőre tette a kezét, megingatta magát.

— Te, bugris, te! Nem esnék jól a lelkednek, ha nem ütnél egyet rajtunk, nemeseken.

— No, no halljuk csak!

Az asszony térült-fordult s máris eloszlott a haragja, mint a füst a forró vasalóból.

— Hát azt mondotta a szép öcsém, hogy amint dolgaitól tágulást szerezhet, eljön hozzánk s nagy hirt teszen . . . örvendetes ujságot . . .

— Miért nem vallattad ki? Nem szeretek várokozni! — méltatlankodott Mihály.

— Hát azt hiszed te pupák, megállottam volna? Bizony azon helyben kiszedtem én belőle az ujság velejét. Hát Örzsikéről van szó, a drágalátos, szép virágszárlól. Kérőbe jó az urfi . . .

Örzsike nagyot nevetett.

— Kérőbe? Jó tréfa. Hiszen alig ösmer engem.

— Ösmer az, galambom, nagyon is jól ösmer! — bizonykodott Klára asszony. — Hát milyen ángyod volnék én, ha még annyit sem tettem volna érte? Ész-tendők óta mindcsak rólad izengetek neki, téged ajánlgatlak . . .

— Ész-tendők óta? No ugyan nehezen szánta rá magát az urfi . . . Köszönöm . . .

Klára asszonyt megint előntötte a pulykaméreg.

— Né né, a béka, hisz ez csufolkodik. Hálátlan teremtés, hát így köszönöd meg az én sok törekedésemet?

Az öreg Fodor István kettévágta a vitát.

— Ej, ne vedd föl, menyemasszony! Éretlen beszéd, ne indulj fel rajta. Szívesen fogjuk látni Rődy Györkét, tisztességnek fogjuk tartani. A fiamnak nemes leányt szereztem feleségül, dejszen, ha a leányomat nemes urfihoz adhatnám . . . Csak jöjjön a szép öcsém! . . . (Folyt. köv.)

Gyallay Domokos.

Főiskolai rovat.

Rovatvezető: **Dr. Szandiner Pál**, egyet. tanár.

A M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem Gyógyszerésztan hallgatóinak „Hunyadi bajtársi egyesülete“ által folyó évi február hó 18-án rendezett „Patikusbálon“ felülfizetni szívesek voltak: Szegedi gyógyszerész testület, Szegedi Országos gyógyszerész egyesület, Szittner és Hoffman r.-t. 1000—1000 koronát. Temesváry József gyógyszerész, Leizinger Gyula gyógyszerész, dr. Apáthy István egyetemi tanár, dr. Szentpétery Zsigmond egyetemi tanár, Szittner János gyógyszerész, Fekete Géza gyógyszerész, Tukats Sándor e. tanársegéd, Borbás Gyula gyógyszerész, dr. Veszprémi Dezső egyetemi tanár, Borbély József gyógyszerész, N. Ferenc és dr. Menyhárh Gáspár egyetemi rector 500—500 koronát. Dr. Szalay József ker. főkapitány, dr. Bodnár János egyetemi magán tanár, dr. Reinbold Béla egyetemi tanár, dr. Davida Leó egyetemi tanár, dr. Issekutz Béla, Székessy Ferenc gyógyszerész, Barcsay Károly gyógyszerész, dr. Papp Nándor és Schermann Kálmán 300—300 koronát. Frankó Andor gyógyszerész 250 koronát. Dr. Deer Endre gyógyszerész, Bayer Antal gyógyszerész, dr. Kőszeghy Dénes egyetemi tanársegéd, dr. Nagy Miklós, dr. Ruzs Frigyes egyetemi tanár, dr. Riegler Gusztáv egyetemi tanár, dr. Dávid Lajos egyetemi tanársegéd, Kemény Gyula, dr. Somogyi Szilveszter polgármester, dr. Tóth N. és Burger Jenő 200—200 koronát. Kiss József és dr. Pfeiffer Péter egyetemi tanár 150—150 koronát. Jónás Endre gyógyszerész (Szőreg), Máthé Mihály gyógyszerész, Gruber József, Hoffman N., Zachár Zoltán egyetemi tanársegéd, Nemetz Dezső gyógyszerész, Renner Sándor, Bocsanczy Tibor, dr. Vasváry N. és Rozvány György gyógyszerész 100—100 koronát. Maros Tibor gyógyszerész, dr. Weigl N., Bencsik Endre, dr. Piszton Egon, N. N., Zambó N. és N. N. 50—50 koronát. A nemes szívű adakozóknak ezuton is köszönetet mond a bajtársi egyesület.